

SHUHRAT VA FOLKLOR

Nodira Soatova, JDPI dotsenti, f.f.n
Gulimoh Donaboyeva JDPI magistranti

Bizga ma'lumki, xalq so'z san'atining hormas ijodkori, jamiyat tarixining, mehnatkash omma orzu–umidlarining badiiy ko'zgusi bo'lib, u yozma adabiyotning taraqqiyotiga hamisha samarali ta'sir ko'rsatib kelgan. Hech kimga, sir emaski, so'z san'atining sarchashmasi bo'lgan folklor barcha davrlarda xalq hayotining doimiy yo'ldoshi bo'lib, xalq badiiy ijodining ajoyib yodgorliklari butun–butun avlodlarning ongi va fikrini o'stirish, ularning estetik didini tarbiyalash, ma'naviy dunyosini boyitishda mislsiz katta ahamiyat kasb etgan. Shoir va folklorshunos Hamid Olimjon bu xususda o'z vaqtida shunday fikr bildirgan edi: “Xalq o'z boshidan qora kunlarni kechirib turgan bir vaqtda ham yaratadi, ijod qiladi. Mamlakat qabriston tinchligiga kirgan va unda hokim feodallarning jarchilari qichqirib turgan vaqtda ham xalq yaratadi edi. Reaksiyaning eng qora yillarida mehnatkash xalq orasida yuz bergan har qanday intilish bo'g'zidan bo'g'ilib turgan kunlarda ham xalq yaratadi, kuylar edi”¹.

Darhaqiqat, xalq og'zaki ijodi yozma adabiyotning sarchashmasigina bo'lib qolmay, adiblarimiz hamisha suyanib, quvvat olib kelgan bitmas–tuganmas manba ham bo'lgan. Jahon adabiyotida bu buyuk manbadan u yoki bu darajada ta'sirlanmagan adib, bu ulug' ummondan suv ichmagan adabiy asar yo'q hisobi. Chunki, xalq qo'shiqlari o'zining shaklan go'zal va mazmunan teranligi, ohorli tashbehlariga boyligi va yuksak badiiyati, jarangdor va ta'sirchanligi bilan ijodkorlar ko'ngliga kirib borar ekan, bundan bahra olgan ijod ahli, albatta shu yo'nalishda ijod qilishga harakat qiladi. Bu ta'sir serqirra bo'lib, qaysi bir ijodkor ijodida birmuncha bo'rtib ko'rinsa, boshqasining asarlari mag'iz–mag'iziga singib ketgan bo'ladi.

“O'zbek xalq qo'shiqlari rang–barang janrlardan tarkib topgan bo'lib, inson tug'ilishidan tortib to hayotining so'nggi kunlarigacha bo'ladigan jamiki marosimlar, an'ana va udumlarning bari turli–tuman qo'shiqlardan iborat. Inson ruhiyatining ming bir xilda tovlanishlari, hasrat– nadomati, orzu tilaklari, voqelikka bo'lgan munosabati qalb to'ridan buloqday jo'shib, qaynab chiqqan qo'shiqlarida mujassamlashgan. Azaldan qo'shiqsevar ajdodlarimiz ijtimoiy hayotning murakkabligini, tabiat va jamiyat munosabatining sirlarini tushunishga, qalbidagi tug'ilgan tug'yonlarini misralarga jo qilishga intilgan. O'lis yulduzlar jilosidan tortib, yangi ostonaga ibo bilan qadam qo'ygan kelinchakka bildirilgan ezgu tilaklar hayajonini, burgut parvozi, ma'zuma oy karashmasi, yaproqlarning osuda shitirlashini chuqur badiiy idrok etgan xalqimiz o'z his– tuyg'ularini qo'shiq qilib kuylagan, o'rtangan, yongan”².

Demak, mana shunday, boy ohangrobadek o'ziga tortuvchi qo'shiqlar shoirlarimiz qalbini tug'yon urdirib, xalq ohangida she'rlar yozishga undagan. Darhaqiqat, she'riyat shoir timsolida inson hayotining eng muhim hodisalarini

¹ Олижон Х. Танланган асарлар. Уч жилдлик. 3– жилд.–Т.,1960.– Б.332.

² Обидова М. Кириш. Қаранг. Тафаккур чечаклари (Ўзбек халқ кўшиқлари). Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Обидов М.–Т.:1992.– Б.4–5.

qidirar ekan, u muammolarini yechishga, topishga o'zini chog'laydi, buning samarasi o'laroq xalq ijodiga yaqin, dil tortar she'rlar yaratadi. Zero, lirikaning o'ziga xos xususiyati unda voqea va hodisalarning shoir shaxsi orqali ifodalanishida ko'rinadi. Binobarin, shoir shaxsi qanchalik boy bo'lsa, ma'naviy olami keng bo'lsa, u olamni o'ziga xos ko'z bilan ko'ra olsa uning tuyg'ulari, o'y va fikrlari qanchalik o'ziga xos bo'lsa, shuncha yaxshi. Bu sifatlar she'ring ham o'ziga xos bo'lishini ta'minlaydi. Bu holat Shuhrat she'riyatida ham sevgi–muhabbat, qadr–qimmat masalalari o'ziga xos tarzda ifodalashda ko'zga tashlanadi. Ya'ni, shoir she'rlarining sehrini oshirgan omillardan biri uning xalq ijodida juda–juda yaqinligida ekanligini, uni ijodini ko'zda kechirganimizda ko'rishimiz mumkin. Shu o'rinda Shuhrat va xalq she'rlariga murojaat qilamiz:

**Kel, kel jonim bo'stonimga,
Bo'ston emas, o'z yonimga.
Ishqing meni maftun etmish,
Jabr qilma yosh jonimga. ²**

Shoirning bu she'ri xalq ohangiga yozilgan ushbu qo'shiqqa hamohandek, nazarimizda:

**Suv kelar guldur–guldur,
Cevganim qizil guldur.
Otam senga bermasa,
O'lganim o'shal kundir³.**

Bundan ko'rinib turibdiki, Shuhrat xalq ruhi va qalbini, uning orzu–umidlarini va intilishlarigina emas, balki ayni chog'da uning fikrlash yo'llari badiiy tafakkuridagi o'ziga xosligini, obrazlar olamini ham chuqur o'rganadi. U xalqning dilidagini uning tili orqali ifodalashga erishadi. Shu tufayli ham uning she'rlari xalq ohangiga yaqin.

**Gul ochilgan bahorda kel,
Shom bo'lmasa, nahorda kel.
Mayli yozda vaqt topmasang,
Chana haydab qish– qorda kel.**

Shoirning bu she'ri esa xalq tilida kuylanayotgan, bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan “Olma pishganda galing” she'riga uyqash. Qo'shiq matniga e'tiborni qaratsak:

**Olma pishganda galing,
Teyina tushganda galing.
Angsa sochim jamalak,
Belima tushganda galing. (230)**

Demak, bu shoirni xalq og'zaki ijodi namunasi bo'lmish xalq qo'shiqlarini yaxshi bilishi va undan ilhomlanganligini ko'rsatadi, natijada “ijodkorning mevasi

---

² Шуҳрат. Сенинг севгинг. Т.: Шарқ нашриёти, 2003 йил.–Б. 99. (Бундан кейинги шеърлар шу нашрдан олинади, бети қавс ичида кўрсатилади).

³ Шода– шода марварид. Ўзбек халқ кўшиқлари. Тўплаб, нашрга тайёрловчи, сўз боши ва изоҳлар муаллифи Э.Очилов.Т.: Шарқ, 2006.–Б. 244. (Бундан кейинги кўшиқлар шу нашрдан олинади, бети қавс ичида кўрсатилади).

sifatida yangi obrazlar va ifoda tasvir vositalari maydonga keladi”¹. Shu sababli, Shuhrat tilining boyligi, ko‘p qirraligi va jozibadorligi ham uning xalqqa yaqinligidan desak, mubolag‘a bo‘lmas. U she‘riyatga ohori to‘kilmagan serma‘no so‘z, ibora va obrazlarni dadil olib kiradi. Shoir xazinasining boyligi eng avvalo uning tuyg‘u va kechinmalarning ko‘pligi, ilhom mavjning rang– barangligi va maqsad orzui yuksakligiga bog‘liqdir. Shoirning “Sog‘inganda” qo‘shig‘i bilan xalq qo‘shig‘i o‘rtasida og‘a–inidek yaqinlik mavj uradi, she‘rga e‘tiborni qaratamiz:

**Hu ko‘ringan u tog‘mikan,
O‘rtasi gul–gul bog‘mikan.
Cho‘lga ketgan yorginamni,
Tani joni oh, sog‘mikan?
Bog‘ yoqalab borsamikan?
Quchoq ochib qarshi olsa,
Qoshlarida qolsammikan?**

Xalq qo‘shiqlarida:

**Shovot yoqdan oqqan piyolamakan?
Bizni yor galmaka uyolamakan?
Bizni yor galmaka uyola qo‘ysa,
Yoki ko‘ngli mannan begonamakan?
Sochimning uchlari tasmadan–tasma,
O, qora ko‘z bola, sochimni bosma!
Aytarmishlar ikkimizni oshiq deb,
Aldab so‘rasalar, bo‘yningga olma! (102).**

Shuhrat she‘rlari badiiy jihatdan g‘oyat go‘zal. Bunga sabab, shoir har bir misraning pishiq–puxta bo‘lish uchun, har bir she‘rda takrorlanmas poetik obrazlar, yangi detallar topganligidadir. Shoirning mahorati yuqorida e‘tirof etganimizdek, dastavval uni xalq ijodining boy va go‘zal an‘analariga tayanganida deb o‘ylaymiz. Chunki, Shuhrat xalq ijodidan o‘rganishda shunday natijaga erishganki, bunga lol qolmay iloj yo‘q: u xalq qo‘shiqlariga xos bo‘lgan ruhni o‘z she‘rlariga ko‘chira olgan. Natijada, uning she‘rlari yangicha joziba kasb etadi, shu o‘rinda xalq qo‘shig‘i binafsha bilan shoirning binafshaga atalgan she‘rini qiyoslaymiz:

**Binafshalar ochildi,
Yerga bodom sochildi.
Ul bodomni terguncha,
Qora ko‘zim teshildi.
Qora ko‘zim guloyim,
Ostonangga chiqayin.
Jonon tinib bardoshi,
Qayrildi qalam qoshi (197).**

Shuhratda esa:

**Arik bo‘yida o‘sgan,
Gunafshani teribsani.
Teribsani–u yoringga.**

---

¹ Рафиддинов С. Мажоз ва ҳақиқат.Т.: Фан, 1995.– Б. 88

**Kulib turib beribsan.
Gunafshada qolibdi,
Lablaringning kulgusi
“Yoring deydi quvonib:
Muhabbatning belgisi”.**

Shoirning yuragida binafsha uyg‘otgan hissiyotlar yor muhabbati bilan omuxta bo‘lib, shunchalar go‘zal manzara beradiki, bu ijodkor shuurining porloq olamiga kirib, nurafshon bo‘lib go‘zal obrazga aylanadi. Shuhratning she‘rlarini o‘qir ekanmiz yoniq, jo‘shqin, pok va samimiy qalbi she‘rlarida juda aniq ravon aks etganini guvohi bo‘lamiz. Shu o‘rinda adabiyotshunos S.Mamajonov fikrlarini eslab o‘tishni lozim ko‘rdik: “She‘rni tushuna bilish, uning ohangini tinglab, ta‘mini sezish, hidini anglab olish kerak. She‘r asosida yotgan hayot va qalbni tasavvur qilmay, uning mag‘zini chaqmay va shoirning ijodiy niyatini tushunmay turib, uning to‘g‘risida hukm chiqarib bo‘lmaydi. Biror shoirni chuqur tushunmoq uchun bilish ham, hayotiy tajribang ham, ruhing va intilishlaring ham unikiga qolishmasligi lozim. Jilla bo‘lmasa, mazkur shoir qalbining o‘ziga xos zarbi ohangini ajrata bilish va uning ruhiy dunyosi, obrazlar olamini taniy olish zarur. Chunki haqiqiy shoir she‘riyatining o‘z ohangi, ruhi bo‘ladi, u kitobxonni qandaydir bir kayfiyatga, holatga tushiradi”³. Adabiyotshunosning bu ta‘rifi xuddi Shuhrat uchun berilganday, nazarimda. Shoirning qo‘yidagi she‘riga e‘tibor qaratar ekanmiz, bunga beixtiyor amin bo‘lamiz:

Anjir pishgan bog‘laringa olma otsam maylimi?
Ro‘paramdan o‘tib qolsang so‘zlar qotsam maylimi?
Olma otmoq bahonadir muddoyim sening o‘zing,
Yuragimga– o‘t tashlagan o‘tgan bahor sho‘x ko‘zing!

SHUHRAT VA FOLKLOR

**Nodira Soatova, JDPI dotsenti, f.f.n
Gulimoh Donaboyeva JDPI magistranti**

Bizga ma‘lumki, xalq so‘z san‘atining hormas ijodkori, jamiyat tarixining, mehnatkash omma orzu–umidlarining badiiy ko‘zgusi bo‘lib, u yozma adabiyotning taraqqiyotiga hamisha samarali ta‘sir ko‘rsatib kelgan. Hech kimga, sir emaski, so‘z san‘atining sarchashmasi bo‘lgan folklor barcha davrlarda xalq hayotining doimiy yo‘ldoshi bo‘lib, xalq badiiy ijodining ajoyib yodgorliklari butun–butun avlodlarning ongi va fikrini o‘stirish, ularning estetik didini tarbiyalash, ma‘naviy dunyosini boyitishda mislsiz katta ahamiyat kasb etgan. Shoir va folklorshunos Hamid Olimjon bu xususda o‘z vaqtida shunday fikr bildirgan edi: “Xalq o‘z boshidan qora kunlarni kechirib turgan bir vaqtda ham yaratadi, ijod qiladi. Mamlakat qabrison tinchligiga kirgan va unda hokim feodallarning jarchilari qichqirib turgan vaqtda ham xalq yaratar edi. Reaksiyaning eng qora yillarida

---

³ С.Мамажонов.Ранглар ва одамлар. –Т.: Ф.Фулом номидаги Адабиёт ва санъат, 1977.– Б. 22.

mehnatkash xalq orasida yuz bergan har qanday intilish bo‘g‘zidan bo‘g‘ilib turgan kunlarda ham xalq yaratadi, kuylar edi”¹.

Darhaqiqat, xalq og‘zaki ijodi yozma adabiyotning sarchashmasigina bo‘lib qolmay, adiblarimiz hamisha suyanib, quvvat olib kelgan bitmas–tuganmas manba ham bo‘lgan. Jahon adabiyotida bu buyuk manbadan u yoki bu darajada ta’sirlanmagan adib, bu ulug‘ ummondan suv ichmagan adabiy asar yo‘q hisobi. Chunki, xalq qo‘shiqlari o‘zining shaklan go‘zal va mazmunan teranligi, ohorli tashbehlarga boyligi va yuksak badiiyati, jarangdor va ta’sirchanligi bilan ijodkorlar ko‘ngliga kirib borar ekan, bundan bahra olgan ijod ahli, albatta shu yo‘nalishda ijod qilishga harakat qiladi. Bu ta’sir serqirra bo‘lib, qaysi bir ijodkor ijodida birmuncha bo‘rtib ko‘rinsa, boshqasining asarlari mag‘iz–mag‘iziga singib ketgan bo‘ladi.

“O‘zbek xalq qo‘shiqlari rang–barang janrlardan tarkib topgan bo‘lib, inson tug‘ilishidan tortib to hayotining so‘nggi kunlarigacha bo‘ladigan jamiki marosimlar, an‘ana va udumlarning bari turli–tuman qo‘shiqlardan iborat. Inson ruhiyatining ming bir xilda tovlanishlari, hasrat– nadomati, orzu tilaklari, voqelikka bo‘lgan munosabati qalb to‘ridan buloqday jo‘shib, qaynab chiqqan qo‘shiqlarida mujassamlashgan. Azaldan qo‘shiqsevar ajdodlarimiz ijtimoiy hayotning murakkabligini, tabiat va jamiyat munosabatining sirlarini tushunishga, qalbidagi tug‘ilgan tug‘yonlarini misralarga jo qilishga intilgan. O‘lis yulduzlar jilosidan tortib, yangi ostonaga ibo bilan qadam qo‘ygan kelinchakka bildirilgan ezgu tilaklar hayajonini, burgut parvozi, ma‘zuma oy karashmasi, yaproqlarning osuda shitirlashini chuqur badiiy idrok etgan xalqimiz o‘z his– tuyg‘ularini qo‘shiq qilib kuylagan, o‘rtangan, yongan”².

Demak, mana shunday, boy ohangrobadek o‘ziga tortuvchi qo‘shiqlar shoirlarimiz qalbini tug‘yon urdirib, xalq ohangida she’rlar yozishga undagan. Darhaqiqat, she’riyat shoir timsolida inson hayotining eng muhim hodisalarini qidirar ekan, u muammolarini yechishga, topishga o‘zini chog‘laydi, buning samarasi o‘laroq xalq ijodiga yaqin, dil tortar she’rlar yaratadi. Zero, lirikaning o‘ziga xos xususiyati unda voqea va hodisalarning shoir shaxsi orqali ifodalanishida ko‘rinadi. Binobarin, shoir shaxsi qanchalik boy bo‘lsa, ma’naviy olami keng bo‘lsa, u olamni o‘ziga xos ko‘z bilan ko‘ra olsa uning tuyg‘ulari, o‘y va fikrlari qanchalik o‘ziga xos bo‘lsa, shuncha yaxshi. Bu sifatlar she’rning ham o‘ziga xos bo‘lishini ta’minlaydi. Bu holat Shuhrat she’riyatida ham sevgi–muhabbat, qadr–qimmat masalalari o‘ziga xos tarzda ifodalashda ko‘zga tashlanadi. Ya’ni, shoir she’rlarining sehrini oshirgan omillardan biri uning xalq ijodida juda–juda yaqinligida ekanligini, uni ijodini ko‘zda kechirganimizda ko‘rishimiz mumkin. Shu o‘rinda Shuhrat va xalq she’rlariga murojaat qilamiz:

**Kel, kel jonim bo‘stonimga,
Bo‘ston emas, o‘z yonimga.
Ishqing meni maftun etmish,**

¹ Олижон Ҳ. Танланган асарлар. Уч жилдлик. 3– жилд.–Т.,1960.– Б.332.

² Обидова М. Кириш. Қаранг. Тафаккур чечаклари (Ўзбек халқ кўшиқлари).Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Обидов М.–Т.:1992.– Б.4–5.

Jabr qilma yosh jonimga.²

Shoirning bu she'ri xalq ohangiga yozilgan ushbu qo'shiqqa hamohandek, nazarimizda:

**Suv kelar guldur–guldur,
Cevganim qizil guldur.
Otam senga bermasa,
O'lganim o'shal kundir³.**

Bundan ko'rinib turibdiki, Shuhrat xalq ruhi va qalbini, uning orzu–umidlarini va intilishlarigina emas, balki ayni chog'da uning fikrlash yo'llari badiiy tafakkuridagi o'ziga xosligini, obrazlar olamini ham chuqur o'rganadi. U xalqning dilidagini uning tili orqali ifodalashga erishadi. Shu tufayli ham uning she'rlari xalq ohangiga yaqin.

**Gul ochilgan bahorda kel,
Shom bo'lmasa, nahorda kel.
Mayli yozda vaqt topmasang,
Chana haydab qish– qorda kel.**

Shoirning bu she'ri esa xalq tilida kuylanayotgan, bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan “Olma pishganda galing” she'riga uyqash. Qo'shiq matniga e'tiborni qaratsak:

**Olma pishganda galing,
Teyina tushganda galing.
Angsa sochim jamalak,
Belima tushganda galing. (230)**

Demak, bu shoirni xalq og'zaki ijodi namunasi bo'lmish xalq qo'shiqlarini yaxshi bilishi va undan ilhomlanganligini ko'rsatadi, natijada “ijodkorning mevasi sifatida yangi obrazlar va ifoda tasvir vositalari maydonga keladi”¹. Shu sababli, Shuhrat tilining boyligi, ko'p qirraligi va jozibadorligi ham uning xalqqa yaqinligidan desak, mubolag'a bo'lmas. U she'riyatga ohori to'kilmagan serma'no so'z, ibora va obrazlarni dadil olib kiradi. Shoir xazinasining boyligi eng avvalo uning tuyg'u va kechinmalarning ko'pligi, ilhom mavjning rang–barangligi va maqsad orzui yuksakligiga bog'liqdir. Shoirning “Sog'inganda” qo'shig'i bilan xalq qo'shig'i o'rtasida og'a–inidek yaqinlik mavj uradi, she'rga e'tiborni qaratamiz:

**Hu ko'ringan u tog'mikan,
O'rtasi gul–gul bog'mikan.
Cho'lga ketgan yorginamni,
Tani joni oh, sog'mikan?
Bog' yoqalab borsamikan?
Quchoq ochib qarshi olsa,
Qoshlarida qolsammikan?**

² Шуҳрат. Сенинг севгинг. Т.: Шарқ нашриёти, 2003 йил.–Б. 99. (Бундан кейинги шеърлар шу нашрдан олинади, бети қавс ичида кўрсатилади).

³ Шода– шода марварид. Ўзбек халқ кўшиқлари. Тўплаб, нашрга тайёрловчи, сўз боши ва изоҳлар муаллифи Э.Очилов.Т.: Шарқ, 2006.–Б. 244. (Бундан кейинги кўшиқлар шу нашрдан олинади, бети қавс ичида кўрсатилади).

¹ Рафиддинов С. Мажоз ва ҳақиқат.Т.: Фан, 1995.– Б. 88

Xalq qo‘shiqlarida:

**Shovot yoqdan oqqan piyolamakan?
Bizni yor galmaka uyolamakan?
Bizni yor galmaka uyola qo‘ysa,
Yoki ko‘ngli mannan begonamakan?
Sochimning uchlari tasmadan–tasma,
O, qora ko‘z bola, sochimni bosma!
Aytarmishlar ikkimizni oshiq deb,
Aldab so‘rasalar, bo‘yningga olma! (102).**

Shuhrat she‘rlari badiiy jihatdan g‘oyat go‘zal. Bunga sabab, shoir har bir misraning pishiq–puxta bo‘lish uchun, har bir she‘rda takrorlanmas poetik obrazlar, yangi detallar topganligidadir. Shoirning mahorati yuqorida e‘tirof etganimizdek, dastavval uni xalq ijodining boy va go‘zal an‘analariga tayanganida deb o‘ylaymiz. Chunki, Shuhrat xalq ijodidan o‘rganishda shunday natijaga erishganki, bunga lol qolmay iloj yo‘q: u xalq qo‘shiqlariga xos bo‘lgan ruhni o‘z she‘rlariga ko‘chira olgan. Natijada, uning she‘rlari yangicha joziba kasb etadi, shu o‘rinda xalq qo‘shig‘i binafsha bilan shoirning binafshaga atalgan she‘rini qiyoslaymiz:

**Binafshalar ochildi,
Yerga bodom sochildi.
Ul bodomni terguncha,
Qora ko‘zim teshildi.
Qora ko‘zim guloyim,
Ostonangga chiqayin.
Jonon tinib bardoshi,
Qayrildi qalam qoshi (197).**

Shuhratda esa:

**Arik bo‘yida o‘sgan,
Gunafshani teribsan.
Teribsan–u yoringga.
Kulib turib beribsan.
Gunafshada qolibdi,
Lablaringning kulgusi
“Yoring deydi quvonib:
Muhabbatning belgisi”.**

Shoirning yuragida binafsha uyg‘otgan hissiyotlar yor muhabbati bilan omuxta bo‘lib, shunchalar go‘zal manzara beradiki, bu ijodkor shuurining porloq olamiga kirib, nurafshon bo‘lib go‘zal obrazga aylanadi. Shuhratning she‘rlarini o‘qir ekanmiz yoniq, jo‘shqin, pok va samimiy qalbi she‘rlarida juda aniq ravon aks etganini guvohi bo‘lamiz. Shu o‘rinda adabiyotshunos S.Mamajonov fikrlarini eslab o‘tishni lozim ko‘rdik: “She‘rni tushuna bilish, uning ohangini tinglab, ta‘mini sezish, hidini anglab olish kerak. She‘r asosida yotgan hayot va qalbni tasavvur qilmay, uning mag‘zini chaqmay va shoirning ijodiy niyatini tushunmay turib, uning to‘g‘risida hukm chiqarib bo‘lmaydi. Biror shoirni chuqur tushunmoq uchun bilishning ham, hayotiy tajribang ham, ruhing va intilishlaring ham unikiga qolishmasligi lozim. Jilla bo‘lmasa, mazkur shoir qalbining o‘ziga xos zarbi

ohangini ajrata bilish va uning ruhiy dunyosi, obrazlar olamini taniy olish zarur. Chunki haqiqiy shoir she'riyatining o'z ohangi, ruhi bo'ladi, u kitobxonni qandaydir bir kayfiyatga, holatga tushiradi"³. Adabiyotshunosning bu ta'rifi xuddi Shuhrat uchun berilganday, nazarimda. Shoirning qo'yidagi she'riga e'tibor qaratar ekanmiz, bunga beixtiyor amin bo'lamiz:

Anjir pishgan bog'laringa olma otsam maylimi?
Ro'paramdan o'tib qolsang so'zlar qotsam maylimi?
Olma otmoq bahonadir muddoyim sening o'zing,
Yuraginga– o't tashlagan o'tgan bahor sho'x ko'zing!

---

³ С.Мамажонов.Ранглар ва одамлар. –Т.: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат, 1977.– Б. 22.